

نیازسنجی مهارت های زندگی در دختران پایه سوم دبیرستان های دولتی شهرستان جهرم از دیدگاه دانش آموزان، والدین و دبیران در سال ۱۳۸۸-۸۹

نویسندگان:

مهناز صلیحی^{۱*}، مریم صحرایان^۲، حمید حقانی^۳، شیوا بیگی زاده^۴

- ۱- بخش آموزش و ارتقاء سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران، تهران، ایران
- ۲- مرکز مشاوره تحقیقات، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جهرم، جهرم، ایران
- ۳- بخش آمار زیستی، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران، تهران، ایران
- ۴- بخش آمار، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جهرم، جهرم، ایران

فصلنامه دانشگاه علوم پزشکی جهرم، دوره هشتم، شماره سه، پاییز ۸۹

چکیده:

مقدمه: برخورداری از مهارت های زندگی برای داشتن عملکردی موفق در زندگی ضروری است. در تمام نظام های آموزشی، زمان لازم برای تحقق تمامی نیازها وجود ندارد. یکی از اهداف اساسی اکثر فعالیت های نیازسنجی، مشخص کردن اهداف و نیازها و درجه اهمیت آنها برای تهیه برنامه های عملی است. هدف اصلی این پژوهش تعیین اولویت مهارت های زندگی برای دختران پایه سوم دبیرستان، به منظور برنامه ریزی آموزشی مطلوب تر می باشد.

روش کار: در یک مطالعه توصیفی از بین جامعه آماری که شامل دانش آموزان دختر پایه سوم متوسطه، دبیران و مشاوران و والدین دیپلم به بالا بودند، تعداد ۲۰۰ نفر به روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شدند. ابزار تحقیق، سه پرسش نامه محقق ساخته با کسب اعتبار و روایی بود که طی آن ها از نمونه های آماری خواسته می شد ده مهارت زندگی را اولویت بندی کنند.

یافته ها: اولویت بندی ده مهارت زندگی از دیدگاه افراد مورد بررسی به ترتیب عبارت بود از: خودآگاهی، تصمیم گیری، ارتباط موثر با دیگران، تفکر خلاق، همدلی، روابط میان فردی، مقابله با استرس، حل مسئله، تفکر انتقادی، و کنار آمدن با هیجانات. از بین ۱۲۰ دانش آموز دختر دبیرستانی پایه سوم ۵۶/۷ درصد در طول دوران متوسطه آموزشی در رابطه با مهارت های زندگی ندیده بودند.

بحث و نتیجه گیری: اولویت بندی مهارت های زندگی از دیدگاه سه گروه دانش آموزان پایه سوم، والدین و دبیران متفاوت بود. مهارت های خودآگاهی، ارتباط با دیگران و تصمیم گیری به عنوان سه اولویت اول شناخته شدند. بیش از نیمی از دانش آموزان در طول دوره متوسطه، در زمینه مهارت ها آموزش ندیده بودند.

واژگان کلیدی: مهارت های زندگی، نیازسنجی، اولویت یابی، دانش آموز دوره متوسطه

مقدمه:

یکی از مهم ترین اهداف اکثر تکنیک ها و روش های نیازسنجی، فراهم سازی و تدارک مجموعه ای از اطلاعات صحیح و قابل اعتماد برای فرآیند برنامه ریزی آموزشی می باشد. از طریق فرآیند نیازسنجی اهداف و مقاصد برنامه مورد شناسایی قرار می گیرند، اقدامات ضروری برای اجرای برنامه ها مشخص

آموزش سلامت زمانی موفق است که بر اساس واقعیت ها و نیازهای جامعه باشد. اگر اعضای جامعه در جمع آوری اطلاعات مشارکت کنند، مطالب زیادی پیرامون جامعه خود فرا خواهند گرفت، منابعی را کشف خواهند کرد که در ارتباط با نیازهایشان است و از اظهار نظرهای دیگران در راستای حل مشکلات بهره مند خواهند شد [۱].

و افسردگی است. آموزش این مهارت ها بر ادراک افراد از کفایت خود، افزایش اعتماد به نفس و عزت نفس آنان تاثیر می گذارد و نقشی مهم در سلامت روانی دارد [۱۰].

حاج امینی و همکاران در سال ۱۳۸۷ در مقاله خود به این نتیجه رسیدند که با استفاده از مهارت های زندگی می توان میزان استرس، اضطراب و بطور کلی واکنش های هیجانی نوجوانان را کاهش داد. اثر بخشی مهارت حل مسئله در کاهش افسردگی دانش آموزان نیز در مطالعه کهرازی و همکاران مورد تاکید قرار گرفته است. مطالعات مطرح شده فورنریس، ترنر و همکاران در مورد نوجوانان نشان داد که آموزش مهارت حل مسئله و ارتباطات موثر، توانایی های آنان را برای حل مشکلات و استفاده موثرتر از حمایت های اجتماعی افزایش می دهد [۱۵-۱۱].

در این تحقیق، جهت نیازسنجی مهارت های زندگی مدل سه بعدی مورد استفاده قرار گرفت که جزء تکنیک های ایجاد توافق می باشد.

مطالعات مشابهی دیگری در زمینه نیازسنجی مهارت های زندگی صورت گرفته است. از جمله پژوهش کردنوقایی در سال ۱۳۸۴ که دوازده مهارت زندگی را از دیدگاه دانش آموزان، دبیران و کارشناسان تعلیم و تربیت جهت تدوین برنامه درسی مهارت های زندگی، اولویت بندی کرده است. نتایج این تحقیق نشان داد که مهارت های خودآگاهی، ارتباط موثر، روابط بین فردی، مقابله با استرس، تصمیم گیری، حل مسئله، تفکر انتقادی و تفکر خلاق از نظر مخاطبان مختلف از اولویت های بالایی برخوردارند [۱۶].

با وجود این که چند سالی است که آموزش مهارت ها وارد برنامه درسی مدارس شده است، اما این برنامه هنوز جایگاه مطلوب خود را بدست نیاورده است. چنان چه نتایج تحقیق ادیب در سال ۱۳۸۵ که در بین دانش آموزان راهنمایی کل کشور انجام داد، نشان می دهد نظام تعلیم و تربیت عمومی کشور در دست یابی به اهداف مربوط به آموزش مهارت های زندگی موفق نبوده است [۱۷].

بنابراین با توجه به این که مهارت های زندگی و آموزش موفق آن به افراد، یکی از عوامل عمده گسترش بهداشت روانی در جامعه است و به علاوه آموزش کل ده مهارت زندگی در زمان اختصاص داده شده به آن در مدارس متوسطه، میسر نبوده و اغلب مورد بی توجهی قرار می گیرد، لذا این پژوهش با دو منظور ۱- اولویت یابی و تعیین مهارت های ضروری تر برای دانش آموزان دوره متوسطه و ۲- بررسی وضعیت آموزش مهارت ها، مشاوره در مدارس و وجود مراکز مشاوره در سطح شهر به منظور لحاظ کردن در برنامه ریزی های آموزشی طرح ریزی شد.

می شوند و نوع و میزان تلاش ها و منابعی که برای دستیابی به اهداف باید صرف شوند، تعیین می شود [۲].

بررسی و شناخت نیازهای آموزشی پیش نیاز یک نظام آموزشی موفق است. معمولاً این اقدام اولین گام در برنامه ریزی آموزشی و در واقع نخستین عامل ایجاد و تضمین اثربخشی کارکرد آموزشی و بهسازی است که اگر به درستی انجام شود مبنای عینی تری برای برنامه ریزی فراهم خواهد شد [۳].

نیازسنجی عبارت است از کاربرد فونونی که بتوان به کمک آن ها اطلاعات مناسب درباره نیازها را گردآوری کرد و به الگوی نیازها و خواسته های فرد، گروه و جامعه دست یافت [۱]. مهارت های زندگی به مجموعه ای از توانایی های افراد گفته می شود که زمینه سازگاری و رفتار مثبت و مفید آن ها را فراهم آورده و به فرد کمک می کند تا مسئولیت ها و نقش اجتماعی خود را پذیرفته و به شکل موثری عمل کند [۴].

سازمان بهداشت جهانی نیز مهارت های زندگی را چنین تعریف نموده است: توانایی انجام رفتار سازگارانه و مثبت به گونه ای که فرد بتواند باچالش ها و ضروریات زندگی روزمره کنار بیاید [۵].

سازمان بهداشت جهانی در سال ۱۹۹۶، تعداد ده مهارت اصلی را به عنوان مهارت های زندگی معرفی کرده است که عبارتند از: ۱- خودآگاهی ۲- همدلی ۳- ارتباط موثر با دیگران ۴- روابط میان فردی ۵- تصمیم گیری ۶- حل مسئله ۷- تفکر خلاق ۸- تفکر انتقادی ۹- مهار کردن هیجانات ۱۰- مقابله با استرس [۶].

از جمله ویژگی های دوره نوجوانی می توان به شکل گیری و رشد عاطفی، اجتماعی و شناختی اشاره کرد. دوره نوجوانی، دوره آشوب درونی و انقلاب شخصیت است [۷]. در این دوران از یک سو آموزش مهارت های زندگی فرد را برای شروع زندگی و قبول مسئولیت های اجتماعی آماده می کند و از سوی دیگر هزینه های سنگین درمان اختلالات روانی و زمان بر بودن خدمات پیشگیری در سطوح دوم و سوم باعث شده است که صاحب نظران و محققان حیطه بهداشت روان در جهان، بخش عمده توجه و کوشش خود را حول محور برنامه های پیشگیری در سطح اول متمرکز سازند [۸].

بوتوین و همکاران در سال ۱۹۸۴ آموزش مهارت های زندگی را بر روی ۲۳۹ دانش آموز مدارس حومه شهر نیویورک به کار برده اند و به این نتیجه رسیدند که ۷۹ درصد گروه آزمایش کمتر از گروه گواه مصرف مشروب داشته اند [۹].

آموزش مهارت های زندگی در پیشگیری از بی بندوباری جنسی و ایدز، مصرف مشروبات الکلی و کاهش اضطراب و هیجان موثر

روش کار:

[۲]. همچنین با محاسبه میانگین و انحراف معیار از اولویت ها، مهارت هایی که میانگین کم تری کسب کرده بودند، در اولویت بندی به ترتیب در سطح بالاتری قرار گرفتند. اعتبار پرسش نامه ها توسط کارشناسان مرتبط ارزیابی شده و پس از اصلاحات تایید شدند. همچنین پایایی پرسش نامه ها با ضریب آلفای کرونباخ معادل ۰/۷ سنجیده شد. توضیحات در خصوص نحوه تکمیل پرسش نامه ها توسط کارشناس مربوطه ارائه شد. معیار ورود به طرح پاسخ به سؤال های پرسش نامه ها به طور کامل و معیار خروج، پرسش نامه های ناقص بود. برای تحلیل داده ها از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۴ و روش های آمار توصیفی استفاده شد.

یافته ها:

براساس نتایج حاصل از پرسش نامه های تکمیل شده توسط دانش آموزان، از ۱۲۰ دانش آموز دختر دبیرستانی پایه سوم ۵۷/۵ درصد در رشته علوم تجربی، ۱۶/۷ درصد علوم انسانی و ۲۵/۸ درصد در رشته ریاضی مشغول به تحصیل بودند. در مورد گذراندن درس مهارت ها، تنها ۴۳/۳ درصد (۵۲ نفر) از دانش آموزان در طول دوره متوسطه مهارت های زندگی را آموزش دیده بودند و بیش از نیمی از آنان یعنی ۵۶/۷ درصد (۶۸ نفر) در این زمینه آموزش ندیده بودند.

براساس یافته های مطالعه حاضر، اولویت بندی مهارت های زندگی از دیدگاه دانش آموزان به شرح زیر بود: ۱- خود آگاهی ۲- تصمیم گیری ۳- همدلی ۴- تفکر خلاق ۵- ارتباط موثر با دیگران ۶- حل مسئله ۷- روابط میان فردی ۸- مقابله با استرس ۹- تفکر انتقادی ۱۰- کنار آمدن با هیجانات (جدول ۱).

در یک مطالعه توصیفی - مقطعی، تعداد ۲۰۰ نفر شامل ۱۲۰ نفر دانش آموز، ۴۰ نفر دبیر و مشاور و ۴۰ نفر از والدین دیپلم به بالا مورد بررسی قرار گرفتند. جامعه آماری شامل همه دانش آموزان دختر پایه سوم، دبیران و مشاوران دوره متوسطه و والدین دیپلم به بالا بود. ابتدا به روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای از میان ۱۱ دبیرستان دخترانه دولتی شهرستان جهرم تعداد چهار مدرسه از مناطق مختلف انتخاب و سپس از هر مدرسه ۳۰ دانش آموز پایه سوم (از هر سه رشته)، ۱۰ نفر از والدین دیپلم به بالا و ۱۰ نفر از دبیران و مشاوران آن ها به طور تصادفی برگزیده شدند. ابزار جمع آوری داده ها، سه پرسش نامه محقق ساخته با کسب اعتبار و روایی، مخصوص سه گروه مخاطبین بود. پرسش نامه ها شامل دو بخش اطلاعات زمینه ای و سؤال های مرتبط با نیاز سنجی و الویت بندی ده مهارت زندگی (خودآگاهی، همدلی، ارتباط موثر با دیگران، روابط میان فردی، تصمیم گیری، حل مسئله، تفکر خلاق، تفکر انتقادی، مهارت هیجانات و مقابله با استرس) ویژه سه گروه دبیران و مشاوران، والدین و دانش آموزان بود. در این پرسش نامه ها از نمونه های آماری خواسته شده بود تا علاوه بر پاسخ دادن به چند سؤال، ده مهارت زندگی را نیز از دیدگاه خود اولویت بندی کنند.

در این تحقیق، جهت نیازسنجی مهارت های زندگی مدل سه بعدی مورد استفاده قرار گرفت که جزء تکنیک های ایجاد توافق می باشد. سه بعد اساسی که مورد توجه قرار گرفتند عبارت بودند از: بعد دانش آموز، بعد والدین، و بعد دبیران و مشاوران. ابتدا اطلاعات درباره مهارت ها و نیازها از هر یک از سه بعد مذکور جمع آوری کرده، سپس اختلافات موجود در بین دیدگاه های افراد مشخص و میان اختلافات مشاهده شده توافق برقرار شد

جدول ۱: اولویت بندی مهارت های زندگی از دیدگاه مخاطبان

مجموع هر سه گروه	والدین		دبیران و مشاوران		دانش آموزان		نحوه اولویت بندی مهارت های زندگی	
	اولویت	میانگین و انحراف معیار	اولویت	میانگین و انحراف معیار	اولویت	میانگین و انحراف معیار		
۴/۰۳ ± ۳/۳۰۴	اول	۴/۰۲ ± ۳/۴۹۰	اول	۳/۶۷ ± ۲/۴۶۷	اول	۴/۱۵ ± ۳/۲۰۴	اول	خودآگاهی
۵/۵۵ ± ۳/۰۷۰	پنجم	۵/۷۸ ± ۳/۱۹۰	پنجم	۶/۱۰ ± ۲/۸۵۴	دهم	۵/۲۹ ± ۳/۰۹۳	سوم	همدلی
۵/۲۴ ± ۲/۸۶۹	سوم	۴/۶۲ ± ۲/۶۷۶	سوم	۵/۲۷ ± ۲/۶۴۱	سوم	۵/۴۲ ± ۲/۹۹۵	پنجم	ارتباط موثر با دیگران
۵/۶۸ ± ۲/۵۷۵	ششم	۵/۱۸ ± ۲/۶۲۰	چهارم	۵/۹۸ ± ۲/۴۹۵	هشتم	۵/۷۴ ± ۲/۶۲۰	هفتم	روابط میان فردی
۴/۹۱ ± ۲/۳۹۵	دوم	۴/۴۸ ± ۲/۱۸۴	دوم	۵/۵۸ ± ۲/۵۸۱	پنجم	۴/۸۴ ± ۲/۳۷۳	دوم	تصمیم گیری
۵/۸۸ ± ۲/۵۳۶	هشتم	۶/۳۵ ± ۲/۹۴۰	دهم	۶/۰۷ ± ۲/۸۵۴	نهم	۵/۶۵ ± ۲/۳۹۶	ششم	حل مسئله
۵/۴۳ ± ۲/۶۷۶	چهارم	۶/۱۳ ± ۲/۴۸۳	هشتم	۵/۱۳ ± ۲/۸۶۶	دوم	۵/۳۰ ± ۲/۶۵۶	چهارم	تفکر خلاق
۶ ± ۲/۸۳۴	نهم	۶/۲۷ ± ۳/۱۲۱	نهم	۵/۷۵ ± ۲/۲۸۰	هفتم	۵/۹۹ ± ۲/۵۲۵	نهم	تفکر انتقادی
۶/۴۴ ± ۲/۶۷۳	دهم	۵/۹۷ ± ۲/۲۸۱	ششم	۵/۷۰ ± ۳/۴۱۰	ششم	۶/۸۵ ± ۲/۷۷۳	دهم	کنار آمدن با هیجانات
۵/۷۷ ± ۳/۱۰۷	هفتم	۵/۹۸ ± ۲/۵۸۷	هفتم	۵/۴۵ ± ۲/۷۰۸	چهارم	۵/۸۱ ± ۳/۳۹۱	هشتم	مقابله با استرس

۳- ارتباط موثر با دیگران ۴- روابط میان فردی ۵- همدلی
 ۶- کنار آمدن با هیجانات ۷- مقابله با استرس ۸- تفکر خلاق
 ۹- تفکر انتقادی ۱۰- حل مسئله (جدول ۱).
 در مجموع بررسی ۲۰۰ پرسش نامه نشان داد که اولویت های
 مهارت های زندگی از دیدگاه همه مخاطبان عبارتند از:
 ۱- خودآگاهی ۲- تصمیم گیری ۳- ارتباط موثر با دیگران
 ۴- تفکر خلاق ۵- همدلی ۶- روابط میان فردی ۷- مقابله با
 استرس ۸- حل مسئله ۹- تفکر انتقادی ۱۰- کنار آمدن با
 هیجانات (جدول ۱). مهارت خودآگاهی کم ترین میانگین اولویت
 یعنی ۴/۰۳ را از نظر همه مخاطبان کسب کرد. مهارت تصمیم
 گیری به ترتیب با میانگین اولویت ۴/۴۸ و ۴/۸۴، هم از نظر
 والدین و هم از نظر دانش آموزان به عنوان مهارت دوم انتخاب
 شد. همچنین مهارت ارتباط موثر با دیگران به ترتیب با میانگین
 اولویت ۵/۲۷ و ۴/۶۲ نیز از نظر دو گروه دبیران و مشاورین و
 گروه والدین به عنوان مهارت سوم انتخاب شد (جدول ۱). نتایج
 مربوط به ضرورت وجود مراکز مشاوره و آگاهی از این مراکز در
 مورد سه گروه مخاطب نیز در جدول ۲ آمده است.

همچنین نتایج نشان داد که ۶۱/۷ درصد از دانش آموزان ترجیح
 می دهند جهت مشاوره به مادران خود، ۲/۵ درصد به پدران، ۱۸/۳
 درصد به دوستان، ۵ درصد به روانپزشک، ۱/۷ درصد به مشاوره
 مدرسه و ۱۰/۸ درصد به افرادی غیر از این موارد مراجعه کنند.
 بررسی پرسش نامه های دبیران و مشاوران که همگی مونث
 بودند نشان داد ۹۵ درصد ایشان بیش از ده سال سابقه خدمت
 داشتند. بر اساس یافته ها دبیران و مشاوران نیز مهارت های
 زندگی را به شرح زیر اولویت بندی کرده بودند: ۱- خودآگاهی
 ۲- تفکر خلاق ۳- ارتباط موثر با دیگران ۴- مقابله با استرس
 ۵- تصمیم گیری ۶- کنار آمدن با هیجانات ۷- تفکر انتقادی ۸-
 روابط میان فردی ۹- حل مسئله ۱۰- همدلی (جدول ۱).
 نتایج پرسش نامه های والدین حاکی از آن است که از ۴۰ نفر
 والدین شرکت کننده، ۸ نفر پدر، ۲۸ نفر مادر و ۴ نفر غیر از والدین
 دانش آموزان بودند. ۱۰ نفر (۲۵ درصد) از والدین شغل دولتی،
 ۵ نفر (۱۲/۵ درصد) آزاد و ۲۵ نفر (۶۲/۵ درصد) خانه دار بودند.
 براساس نتایج نیازسنجی اولویت بندی مهارتهای زندگی از دیدگاه
 والدین به شرح زیر می باشد: ۱- خودآگاهی ۲- تصمیم گیری

جدول ۲: وضعیت ضرورت و اطلاع از مراکز مشاوره و آموزش مهارتها در سطح شهرازدیدگاه مخاطبان

اطلاع از مراکز مشاوره موجود		ضرورت وجود مراکز مشاوره و آموزش مهارتها		گروه های مختلف
خیر تعداد (درصد)	بلی تعداد (درصد)	خیر تعداد (درصد)	بلی تعداد (درصد)	
۹۵ (۷۹/۲)	۲۵ (۲۰/۸)	۹ (۷/۵)	۱۱۱ (۹۲/۵)	دانش آموزان
۱۳ (۳۲/۵)	۲۷ (۶۷/۵)	۱ (۲/۵)	۳۹ (۹۷/۵)	دبیران و مشاوران
۳۲ (۸۰)	۸ (۲۰)	۱ (۲/۵)	۳۹ (۹۷/۵)	والدین
۱۴۱ (۷۰/۵)	۵۹ (۲۹/۵)	۱۱ (۵/۵)	۱۸۹ (۹۴/۵)	مجموع هر سه گروه

علاوه بر مهارت خودآگاهی، دو مهارت تصمیم گیری و ارتباط
 موثر نیز از نظر مخاطبان مختلف، از اولویت های بالایی برخوردار
 بودند که با مهارت های زندگی توصیه شده از سوی سازمان
 بهداشت جهانی همخوانی دارد [۶]. در مطالعه ادیب در سال
 ۱۳۸۳ نیز این دو مهارت جزء پنج اولویت اول مهارت ها بوده اند
 [۱۸]. در تحقیق کردنوقایی در سال ۱۳۸۴، مهارت تصمیم گیری
 از اولویت بالا و ارتباط موثر با دیگران از اولویت پایین تری
 برخوردار بود [۷]. در مجموع از این تحقیق می توان چنین نتیجه
 گیری کرد که سه مهارت خودآگاهی، ارتباط با دیگران و تصمیم
 گیری به عنوان سه اولویت اول و ضروری ترین مهارت ها برای
 دانش آموزان دختر در دوره متوسطه می باشد.
 از نظر دست یابی به آموزش مهارت های زندگی نتایج نشان داد

بحث و نتیجه گیری:
 بررسی نهایی اولویت یابی مهارت های زندگی از مجموع نظرات
 سه گروه شرکت کننده در پژوهش یعنی دانش آموزان پایه سوم،
 والدین، دبیران و مشاورین نشان داد که آن ها مهارت های
 زندگی را به صورت متفاوت اولویت بندی کرده اند. همچنین
 نتایج نشان داد که مهارت خودآگاهی با کسب کم ترین میانگین
 اولویت از نظر همه مخاطبان به عنوان اولویت اول شناخته شده
 است که با سایر مطالعات انجام شده مطابقت دارد. به طوری که
 در طبقه بندی سازمان بهداشت جهانی این مهارت و مهارت
 همدلی یکی از پنج طبقه اصلی مهارت های زندگی را به خود
 اختصاص داده اند [۶]. در پژوهش ادیب [۱۸] و کردنوقایی [۷]
 نیز مهارت خودآگاهی از اولویت اول برخوردار می باشد.

درصد آنان هنگام نیاز به مادران خود مراجعه می کنند. این موضوع نیازمند بازنگری و ارتقاء سطح کیفی ارائه خدمات توسط مشاورین محترم در دبیرستان ها و همچنین مشاوره و آموزش به والدین در جهت ایجاد الگوهای مثبت برای دانش آموزان در داخل خانه می باشد.

در یک جمع بندی کلی، نتایج پژوهش نشان می دهد که فقط نیمی از دانش آموزان سوم دبیرستان درس مهارت های زندگی را در مدارس گذرانده اند با توجه به اهمیت این درس در بهداشت روان دانش آموزان، لازم است آموزش این مهارت ها بیش از پیش مورد توجه مسئولان مدرسه، دبیران و مشاورین محترم قرار گیرد. همچنین با توجه به این که آموزش مهارت های زندگی نسبت به برنامه های عادی در مدارس، نیاز به زمان بیشتری دارد، و اغلب مورد بی توجهی قرار می گیرد، بنابراین پیشنهاد می گردد در طراحی برنامه آموزش مهارت های زندگی به دختران دبیرستانی، نیازها، اولویت ها و ترجیحات آنها مد نظر واقع شود و مهارت هایی که در نتیجه پژوهش حاضر ضروری تر شناخته شده اند (مهارت خودآگاهی، تصمیم گیری و ارتباط موثر با دیگران) آموزش داده شوند، تا ضمن صرفه جویی در وقت، آموزش ها نیز با کیفیت بهتر و موثرتر ارائه گردد.

تقدیر و تشکر: از آقای دکتر محمد حسین تقدیسی و خانم دکتر دهداری به واسطه بهره مندی از نظرات ارزشمند آنان، از مسئولان اداره آموزش و پرورش شهرستان جهرم به ویژه جناب آقای چنگیز آزادخواه ریاست محترم اداره، جناب آقای آزادگان هسته مشاوره و جناب آقای رحمانیان حراست اداره و همچنین مسئولان محترم دبیرستان های علویه، امام العارفین، دکتر شیرازی و فرزندگان که همکاری صمیمانه ای در طول تحقیق داشتند، سپاسگزاری می شود.

Reference:

1. Akbary M, Rafiee-far SH, Samir A, et al. Health education curriculum (Introduction with basic concepts) for managers and staff of the health system, Health Department Ministry of Health and Medical Education. 1st ed. Tehran: Mehr-ravsh Pub; 2006: 171-184. (Persian)
2. Fathi-Vajargah K. Needs assessment in educational planning and curriculum development. 1st ed. Tehran: Aeeizh Pub; 2005: 22-72. (Persian)
3. Yarmohammadian M, Bahrami S, Forooghi-abry A. Needs appropriate models for assessing organizational needs of staff of Health Networks, Isfahan province. Payesh J 2004; 3(3): 227-235. (Persian)
4. Khonyfar H, Purhossaini M. Life Skills. 8th ed. Qom; Qom Seminary area sister Management Center. Hajar

که از بین ۱۲۰ دانش آموز بیش از نیمی از آن ها (۵۶/۷ درصد) درطول تحصیل در دوران متوسطه در زمینه مهارت ها آموزش ندیده بودند. و این با نتایج پژوهش های دیگر که نیاز بیشتر به آموزش مهارت های زندگی را نشان می دهد مطابقت دارد. چنانچه نتایج پژوهش ادیب در سال ۱۳۸۵ در بین دانش آموزان راهنمایی کل کشور، نشان داد که نظام تعلیم و تربیت عمومی کشور در دستیابی به اهداف مربوط به آموزش مهارت های زندگی موفق نبوده است [۱۷]. همچنین نتایج پژوهش فاتحی زاده نیز گویای این مطلب است که، اگر مدرسه بخواهد عملکرد واقعی و موثری در انتقال کلیه مهارت های ضروری اجتماعی به دانش آموزان داشته باشد، باید فرصت ها، برنامه های مدون و طرح های قابل اجرا در این زمینه داشته باشد و وضعیت موجود پاسخگوی تامین همه نیازهای اجتماعی دانش آموزان نیست [۱۹].

نکته دیگر در ارتباط با میزان آگاهی گروه های مخاطب از وجود مراکز مشاوره در سطح شهر می باشد. با توجه به این که بیش از نیمی از دانش آموزان و والدین از وجود مراکز مشاوره در سطح شهر بی اطلاع هستند، لزوم اطلاع رسانی از جانب مشاورین به دبیران، دانش آموزان و والدین آن ها امری است که باید بیش از پیش مورد توجه واقع شود.

نظر به این که بیش از ۹۰ درصد همه گروه های مخاطب، وجود مراکز مشاوره و آموزش مهارت های زندگی در خارج از مدرسه را لازم و ضروری دانسته و با توجه به نقش مشاوره در بهداشت روان لذا ایجاد و یا تجهیز چنین مراکز در سطح شهر با هزینه مناسب و دسترسی آسان و با حضور روانشناسان و متخصصین امری کاملاً لازم و ضروری به نظر می رسد. همچنین با توجه به اظهار نظر ۱۲۰ دانش آموز پایه سوم، فقط ۱/۷ درصد از آنان به مشاورین مدرسه مراجعه می کنند و ۶۱/۷

Center Pub; 2006: 26. (Persian)

5. Fata L, Mohammad-Khani SH, Kazemzadeh-Atofi M. Life skills training, especially students. 1st ed. Tehran: Danzheh Pub; 2006: 16-17. (Persian)
6. World Health Organization (WHO). Life skills education for children and adolescents in schools: Introduction and guidelines to facilitate the development and implementation of life skills Geneva, Switzerland: WHO; 1997: 3.
7. Ahmadi A. Maturation crisis. Isfahan: Mashal Pub; 1994: 20-23. (Persian)
8. Hazary Z. Life skills training effect on mental health of secondary school students. [MA dissertation]. Tabriz: Univ Tabriz, Faculty of Psychology and Educational Sciences; 2006: 9. (Persian)

9. Botvin GJ, Baker E, Filazzola AD, et al. A cognitive-behavioral approach to substance abuse prevention: one-year follow-up. *Addict Behav* 1990; 15(1): 47-63.
10. Fathi-Vajargah K. Identification and priority access for adult life skills needed in considering School curriculum. *J Edu* 2008; 93: 69-101. (Persian)
11. Haj-Amini Z, Ajali A, Fathi-Ashtiani A, et al. The effect of life skills training on emotional reactions in adolescents. *J Behav Sci* 2008; 2(3): 263-270. (Persian)
12. Kahrazi F, Azad-Fallah P, Allahyari A. Efficacy of problem solving skills in reducing student depression. *J Psychol* 2003; 7(2): 120-142. (Persian)
13. Miller JP, Bowen BE. Competency, coping, and contributory life skills: development of early adolescents. *J Agricultur Edu* 1993; 31(1) 68-76.
14. Forneris T, Danish SJ, Scott DL. Setting goals, solving problems and seeking social support. *Pub Med Adolescence*, 2007; 42 (165): 103-114.
15. Turner NE, Macdonald J, Somerset M. Life skills, Mathematical reasoning and critical thinking: A curriculum for the prevention of problem gambling, *J Gambl Stud* 2008; 24(3): 367-80.
16. Kordnoghi R, Pasha-sharyfy H. Prepared and Compilation of life skills curriculum for high school students. *J Edu Innovation* 2005; 4(12): 11-34. (Persian)
17. Adib Y. Evaluation of Iranian youth access life skills. *Univ Tabriz J Academic Res Psychol* 2006; 1(4): 1-25. (Persian)
18. Adib Y. Optimal design model life skills curriculum for Junior. [PhD dissertation]. Tehran: Univ Tarbiat Modarres, Fac Humanities 2004; 5: 221-238. (Persian)
19. Fatehi- Zadeh MS, Nasr-esfahany AR, et al. Quality study of High school performance in creating and develop social skills of students. *J Psychol* 2005; 9(2): 165-185. (Persian)

Life skills need assessment in female high school students in Jahrom from the viewpoints of students, parents and teachers (2009-10)

Solhi M^{*1}, Sahrayyan M², Haghani H³, Beagizadeh S⁴

1. Dept. of Education, and Health Promotion School of Health, Tehran University of Medical Sciences and Health Services, Tehran, Iran

2. Research Consultation Center, School of Medicine, Jahrom University of Medical Sciences, Jahrom, Iran

3. Dept. of Biostatistics, School of Management and Medical information Tehran University of Medical Sciences and Health Services, Tehran, Iran

4. Dept. of Statistics, School of Medicine, Jahrom University of Medical Sciences, Jahrom, Iran

---

Journal of Jahrom University of Medical Sciences Vol. 8, No.3, Fall 2010

Abstract:

Introduction:

To have a successful life, functional life skills are essential. However, in educational systems, there is not enough time for the realization of all the needs. One of the most fundamental goals of needs assessment activities is to identify the needs and goals and their importance for practical applications. The main purpose of this study was to determine the priorities of life skills for high school girls in the third grade, to design more desirable educational programs for them.

Methods:

In a descriptive study on the third grade students, teachers, advisors and parents, 200 subjects were selected through cluster sampling. The research instrument included three valid and reliable questionnaires in which there were 10 questions on the priorities of life skills.

Results:

Overall, life skill priorities from the viewpoint of all the subjects include self-awareness, decision making, effective communication, creative thinking, empathy, interpersonal relationship, coping with stress, problem solving, critical thinking, and coping with emotions. Of the 120 high school female students 7.56%, had not undergone any education on life skills.

Conclusion:

The priorities of life skills from the viewpoint of the three groups of third grade students, parents and teachers were different. More than half of the students (7.56%) had no education on the skills. Self-awareness, effective communication with others and decision making were identified as the first three priorities.

Keywords: Life Skills, Need Assessment, Priority Selection, High School Student

---

* Corresponding author, Email: solhi80@yahoo.com